
گلستان ادب

(فارسی عمومی)

دکتر محمد باوری

دکتر رامین محرمی

دکتر علی غفاری

دکتر ابراهیم رنجبر

اعضای هیأت علمی دانشگاه محقق اردبیلی

عنوان و نام پدیدآور	گلستان ادب (فارسی عمومی) / رامین محرمی... او دیگران.
ویراستار	محمدابراهیم پورنمین
منشخصات نشر	تبریز آیدین، ۱۳۸۹.
منشخصات ظاهری	۲۷۴ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۵۸۷۱-۰۱-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
یادداشت	رامین محرمی، محمد یآوری، ابراهیم رنجبر، علی غفاری.
موضوع	ادبیات فارسی -- مجموعه‌ها
شناسه افزوده	محرمی، رامین، ۱۳۵۱ -
رده بندی کنگره	۱۳۸۹.۸۵:۷۴۰۰۵/PIR
رده بندی دبی	۰۸۸۸۰
شماره کتابشناسی ملی	۷۹۸۷۳۱۲
تاریخ درخواست	۱۳۸۹/۰۷/۱۵
تاریخ پاسخگویی	۱۳۸۹/۰۷/۲۴
کد پیگیری	۲۱۳۷۷۳۱

انتشارات آیدین

تبریز، خیابان شریعتی شمالی، نرسیده به سینما ۲۹ بهمن

تلفن: ۵۵۳۳۲۵۹ فاکس: ۵۵۳۰۵۲۳ - ۰۲۱۱

گلستان ادب

دکتر رامین محرمی، دکتر محمد یآوری.

دکتر ابراهیم رنجبر، دکتر علی غفاری

• چاپ اول ۱۳۹۰ تبریز • شمارگان ۲۲۰۰ نسخه

• لینوگرافی نگین فیلم • چاپ مهن و صحافی لکتری • قیمت ۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۷۱-۰۱-۲

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	پیشگفتار
۱۳	شهید بلخی / آتش غم
۱۳	دانش و خواسته
۱۳	مُصعبی / دنیای باژگونه
۱۴	رودکی / بوی جوی مولیان
۱۵	رابعه‌ی بلخی / کمند عشق
۱۵	ابوشکور بلخی / دانایی
۱۶	(علمای ماوراءالنهر) / تفسیر سوره‌ی فاتحه
۱۷	ابوعلی بلعمی / فتنه در دربار
۱۸	دقیقی توسی / شمشیر و دینار
۱۹	فردوسی / داستان بیژن و منیژه
۲۳	کسایی / فضل امیرالمؤمنین
۲۵	فرّخی سیستانی / جشن سده
۲۶	عنصری / کار بزرگان
۲۷	منوچهری / نوروز فرّخ
۳۰	ابوالحسن خرقانی / درویشی
۳۲	باباطاهر / ترانه
۳۳	هجویری / سماع شعر و موسیقی
۳۶	فخرالدین اسعد گرگانی / جهان فسونگر
۳۶	اسدی توسی / روز و شب
۳۷	قطران تبریزی / از عاشقی حذر کن
۳۸	ناصر خسرو / چرخ نیلوفری

۴۰	خواجہ عبداللہ انصاری / عقل و عشق
۴۱	ابوالفضل بیہقی / انوشیروان و بزرگمهر
۴۴	عنصرالمعالی / حق فرزند
۴۵	امام محمد غزالی / شناختن دنیا
۴۶	ابوالفرج رونی / ہشیار مست
۴۶	خیام / حیرانی
۴۷	پیدایش نوروز
۵۲	احمد غزالی / وصال کمال
۵۳	ابوالفضل میبدی / دین خالص
۵۵	عین القضاۃ ہمدانی / حقیقت و حالات عشق
۵۸	شیخ احمد جام زندہ پیل / نماز
۵۹	سعید طایی / غم مخور ای دوست
۶۰	مسعود سعد / ای نگار من
۶۱	معزی نیشابوری / اطلال را جیہون کنم
۶۳	سنایی / توحید
۶۴	عمیق بخارایی / رباعی ہا
۶۴	ابوالفتوح رازی / محکمت و متشابہات
۶۶	نصراللہ منشی / داستان مرغ ماہی خوار
۶۸	نظامی عروضی سمرقندی / دشواری کسب نام
۷۰	رشیدالدین وطواط / نامہ ای بہ برادر
۷۱	حمیدالدین بلخی / آداب سفر
۷۴	عبدالواسع جبلی / لحظہ ہای عارفانہ
۷۵	سید حسن غزنوی / غم دلبر
۷۵	سوزنی سمرقندی / خدایا مرا دریاب
۷۷	مہستی گنجوی / درد دل دیر آشنا
۷۸	عمادی شہریاری / طریق عشق
۷۸	محمد منور / آثار نفس
۸۲	سہروردی / شراب حیرت

- ۸۴ ظهیری سمرقندی / داستان گرگ و روباه و اشتر
- ۸۴ مجیرالدین بیلقانی / مقبل عالم منم
- ۸۵ فلکی شروانی / خون سیاوشان
- ۸۶ انوری / خواستن کدیه است
- ۸۶ خاقانی / فتنه
- ۸۸ نظامی گنجه‌ای / زاهد توبه‌شکن
- ۸۹ جان دادن شیرین در دخمه‌ی خسرو
- ۹۰ بابا افضل / رباعی
- ۹۱ عطار نیشابوری / هفت عالی
- ۹۲ عبدالله مبارک
- ۹۵ سعدالدین وراوینی / دیو گاو پای و دانه‌ی دینی
- ۹۸ عوفی / مهمان بی تکلف
- ۹۹ نجم رازی / سفر روحانی
- ۱۰۰ شمس تبریزی / آب حیات
- ۱۰۲ مولوی / اختلاف خلق از نام افتاد
- ۱۰۳ عاشق صادق
- ۱۰۴ سعدی / ستایش خدا
- ۱۰۵ قلعه‌ی قزل ارسلان
- ۱۰۶ زاهد ریاکار
- ۱۰۶ دیدار یار غایب
- ۱۰۶ خواجه نصیرالدین توسی / آموزش و پرورش کودک
- ۱۰۸ فخرالدین عراقی / گل باغ آشنایی
- ۱۰۹ همادالدین تبریزی / صبر و عشق
- ۱۰۹ شبستری / گلشن راز
- ۱۱۰ اوحدی مراغه‌ای / شمع و پروانه
- ۱۱۱ سیف فرغانی / این نیز بگذرد
- ۱۱۲ خواجه‌ی کرمانی / ناله‌ی نی
- ۱۱۲ عبید زاکانی / نیشخندهای عبید

۱۱۴	سلیمان ساوجی / گل و گل و دل
۱۱۵	حافظ / خلوت درویشان
۱۱۵	زاهد و رند
۱۱۶	کمال خجندی / عرفات عشق بازان
۱۱۶	خواجه پارسا / ذکر
۱۱۸	شاه نعمت‌الله ولی / طریق قلندر
۱۱۹	قاسم انوار / چرخ سرگشته
۱۲۰	بسحاق اطعمه / کمال همنشین
۱۲۰	شعر غیر مکرر
۱۲۰	نسیمی / آیین فتوت
۱۲۱	امیر شاهی سبزواری / چشم می‌گون
۱۲۲	جامی / گلچینی از بهارستان
۱۲۴	امیر علی شیر نوایی / کاشکی
۱۲۵	اسیری لاهیجی / رباعیات
۱۲۶	فضولی بغدادی / خانه‌ی شرع
۱۲۷	هلالی جغتایی / عشق برنده
۱۲۸	فخرالدین علی صفی / لطف سخن
۱۲۹	خواند میر / مولود کعبه
۱۳۱	نثاری تونی / منقبت نبی اکرم
۱۳۲	وحشی بافقی / اظهار نیاز
۱۳۳	محتشم کاشانی / رستخیز دنیا
۱۳۴	ملاحسن فیض کاشانی / جمال حق
۱۳۵	شیخ بهایی / شراب روحانی
۱۳۶	میرداماد / نیایش
۱۳۶	کلیم کاشانی / مضمون سرنوشت
۱۳۷	صائب تبریزی / سوز درون
۱۳۸	سیدای نسفی / مثنویات به طرز مناجات
۱۳۹	طیب اصفهانی / بزم محبت

۱۴۰	حزین لاهیجی / از یاد رفته
۱۴۰	هاتف اصفهانی / اقلیم عشق
۱۴۲	واله اصفهانی / دنیا
۱۴۳	عبدالوهاب اصفهانی / میخانه‌ی عشق
۱۴۳	قائم مقام فراهانی / نامه‌هایی از قائم مقام
۱۴۵	فروغی بسطامی / تماشای جلوه‌ی یار
۱۴۵	صفای اصفهانی / قطب وجود
۱۴۶	حاجب شیرازی / درد بی دوا
۱۴۷	زین‌العابدین مراغه‌ای / سیری در آذربایجان
۱۵۵	ادیب نیشابوری / باده‌ی تلخ
۱۵۶	ایرج میرزا / قلب مادر
۱۵۷	نسیم شمال / داد مکن الولو میاد
۱۵۸	ادیب‌الممالک فراهانی / برانگیختن ایرانیان
۱۶۰	طغزل احقراری / سرمشق آزادی
۱۶۱	دهخدا / معانی بیان
۱۶۴	عارف قزوینی / از خون جوانان وطن لاله دمیده
۱۶۵	فرّخی یزدی / ملت آزاد، میهن آباد
۱۶۶	ملک‌الشعرا / بهار / درد وطن
۱۶۸	ابوالقاسم لاهوتی / وفای به عهد
۱۶۹	میرزاده‌ی عشقی / مرگ دختر ناکام
۱۷۰	محمدعلی جمال‌زاده / فارسی شکر است
۱۷۹	نیما یوشیج / آی آدم‌ها
۱۸۱	صادق هدایت / داش آکل
۱۹۰	پروین اعتصامی / بهای نیکی
۱۹۱	عباس اقبال آشتیانی / غلط‌نویسی
۱۹۴	سعید نفیسی / اذان مغرب
۱۹۹	شهریار / دیار تنهایی
۱۹۹	رهی معیری / گنجینه‌ی دل

۲۰۰	فریدون توللی / کارون
۲۰۲	سیاوش کسرائیی / آرش کمانگیر
۲۱۲	صادق چوبک / عدل
۲۱۴	رسول پرویزی / شلوارهای وصله دار
۲۱۹	محمد حجازی / سنگریزه
۲۲۱	جلال آل احمد / غرب زده
۲۲۷	احمد شاملو / در این بن بست
۲۲۸	فریدون مشیری / کوچه
۲۳۰	مهرداد اوستا / شکوهی دل
۲۳۰	مهدی اخوان ثالث / مستان
۲۳۲	فروغ فرخزاد / هدیه
۲۳۲	دلم برای باغچه می سوزد
۲۳۳	سهراب سپهری / آب
۲۳۴	غلامحسین ساعدی / گاو
۲۴۹	فریدون تنکابنی / یادداشت های شهر شلوغ
۲۵۱	عبدالحسین وجدانی / دیوار کوتاه
۲۵۵	محمدعلی اسلامی ندوشن / با فرهنگ و بی فرهنگ
۲۵۹	دکتر علی شریعتی / نوروز
۲۶۲	شفیعی کدکنی / هزاره ی دوم آهوی کوهی
۲۶۶	واژه نامه

پیشگفتار

زبان فارسی یکی از قدیمی ترین، نیرومندترین و رایج ترین زبان های دنیا محسوب می شود. سابقه ی این زبان حداقل به دو هزار و پانصد سال می رسد. قومی بدین زبان تکلم می کرده که در یکی از بهترین مکان های جغرافیایی ساکن بوده و با اکثر اقوام شرق و غرب ارتباط داشته است. این ارتباط اعم از مبادله ی کالاهای اقتصادی و روابط علمی و فرهنگی بوده است. از طرف غرب از فلسفه ی افلاطون و ارسطو گرفته تا مظاهر فکری و فرهنگی اقوام یهودی و مسیحی و از طرف شرق از آیین های شرقی اعم از بودایی و کنفوسیوسی گرفته تا فلسفه ی هندی در جریان مبادلات فکری، علمی و فرهنگی هر یک به نوعی به ایران می رسید و در فکر، زبان و حیات علمی و فرهنگی ایرانی، رنگ و بوی محیط را می گرفت و به صورت درخت تناور دانش ایرانی نمود و تجلی پیدا می کرد. در هزاره ی اوّل میلادی، با ظهور اسلام یک فرهنگ آسمانی، جوان و پویا و در عین حال دامنہ دار، وارد حیات فکری و علمی و فرهنگی ایرانی شد و این درخت تناور را استوار، سایه دار و با طراوت ساخت چنان که در سایه ی آن به آسایش و سعادت که مطلوب حکیمان جهان بود، می توان رسید. عمده ترین، زیباترین و در عین حال صریح و صادق ترین مظهر تجلی حیات فکری ایرانی، مواریثی مکتوب است که از آن به آثار ادبی تعبیر می کنند.

این آثار ادبی از نظر قالب و نمود، اگر حاصل دل ربای ذوق، ذهن و حسن جمال جوی ایرانی است، از نظر محتوا عصاره ی اندیشه های والای حکما، فلاسفه، متفکران و نابغه های وارسته و به حقیقت رسیده ی نوع بشر، و زبده ی معارف آسمانی است. البته باید افزود که غرض از آثار ادبی، نه تمام آثار تراویده از قلم فارسی نویسان است بلکه غرض، آثاری است که از سرچشمه ی پاک اندیشه های والای متصل به حقیقت و منتهی به سعادت، نشأت می گیرند و می توانند آدمی را از پستی ها، زشتی ها و آلودگی های فکری، اخلاقی و عملی نجات داده، به قلّه های بلند نجابت و سعادت و معرفت ارتقا دهند.

بدین لحاظ آثاری ماندگارند و از پشت ابرهای فراموشی و خطرهای نابودی، چهره‌ی زیبای خود را نشان می‌دهند که رگه‌ای از حقیقت و بویی از سعادت در آنها باشد. اگر چه برخی از این آثار از پس قرون به ما رسیده‌اند و گرد و غبار پیری و کهنگی بر روی آنها نشسته است و ممکن است چنین در تصوّر‌ها نقش بندد که جواب نیازهای امروزیین بشر را نمی‌دهند، باید گفت که حقیقت و سعادت اسیر زمان نیستند و همواره خاصیت جوهر خود را با خود دارند و نیازهای بشر، در هر دور و زمان و مکانی که باشد، برخاسته از دو نیروی خشم و شهوت است. هر چند تحول زمان و تفاوت مکان، صورت آن را عوض کند؛ اصل و حقیقت آن چیزی واحد بیش نیست. بنابر این درد بشر با وجود تجلی در صورت‌های گوناگون، اصلی تقریباً ثابت دارد و هر کس در زمان و مکانی که بتواند برای رستن از دردهای برخاسته از لذّت‌طلبی‌های حسی و برای وصول به سعادت، راهی پیش پای بشر بگذارد، سخنش در هر زمان و مکانی نواست و غبار سفرهای طولانی پشت قرون نمی‌تواند آن را همواره غریب نگه دارد.

غرض از جمع‌آوری این مجموعه، فراهم کردن مقدمات آشنایی دانشجویان مراکز آموزش عالی و دیگر علاقه‌مندان، با زبده‌ی موارث فرهنگ و معارف پارسی‌گویان و در حقیقت برجستگان نوع بشر است. می‌توان در همین موارث کهن، برای دردها و پرسش‌های نو، درمان‌ها و پاسخ‌های نو جست، چون اگر اثری نتواند دودی از کسی را درمان کند، زیر غبار فراموشی می‌پوسد. چه بسیار آثار و نوشته‌هایی که از این خاصیت بی‌بهره بوده و در پشت دیوار قرون مانده و به دست ما نرسیده‌اند و ما هیچ سراغی از آنها نداریم و این ندانستن سراغ بدین معنی نیست که آنها خلق نشده‌اند بلکه بدین معنی است که ذهن کمال‌طلب بشر آنها را پس زده است و شاهد این مدّعا، وجود درجات متفاوت شهرت آثار است که شهرت و اهمیت هر اثری مربوط به ارتباط مستقیم آن با دردهای دایمی بشر است. سابقه‌ی زندگی بشر اثبات کرده است که بشر در تمام ادوار حیات خود به اندیشه‌ها و تجارب مادی و معنوی نیاکان خود محتاج بوده و خواهد بود و این آثار ادبی از تجارب مادی و معنوی نیاکان ما حکایت‌ها دارند.